

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

БК 7. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ТЕОРІЇ МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Спеціальність	035 ФІЛОЛОГІЯ
Освітня програма	ГЕРМАНСЬКА ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус навчальної дисципліни	вибіркова
Код навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми	БК 7
Семестр вивчення	6-й семестр
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4 / 120
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 32 год.
	Практичні, семінарські заняття - 16 год.
	Самостійна робота - 72 год.
Вид індивідуального завдання	Реферат, есе, доповідь
Форма підсумкового контролю	залік
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Кафедра теорії і практики перекладу та іноземних мов, к. 113, kaf-lang@suem.edu.ua к. 212 (кабінет викладача)
Викладач /і:	Лімборській Ігор Валентинович, д.філол.н., професор
Контактна інформація викладача:	Е-mail: limb19662@gmail.com Тел. 380939711044
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі

Анотація навчальної дисципліни:

Курс «Психолінгвістичні теорії мовної комунікації» досліджує психологічні особливості: процесу перекладу, формування специфічних перекладацьких умінь майбутніх фахівців-перекладачів та психолінгвістичні особливості і засади усного синхронного і послідовного перекладу. В ході вивчення, студенти вивчають психологічні чинники особистості перекладача та аналізують психологічні труднощі під час перекладу й практикують шляхи їх подолання.

Зазначений курс спрямований на те, щоб навчити студентів розуміти когнітивні та психологічні процеси, які відбуваються під час перекладу, в ході практичних занять визначати шляхи покращення уваги і концентрації, тренувати вміння швидко та якісно сприймати, аналізувати та інтерпретувати отриману інформацію, розвивати і вдосконалювати найбільш продуктивний тип пам'яті для здійснення усного послідовного і синхронного перекладу.

Мета навчальної дисципліни:

Метою курсу є: формування знань щодо механізмів психолінгвістичних виявів перекладацької діяльності в плані рецепції перекладу в процесі мовленнєвої комунікації.

Мета орієнтована на формування у студентів таких компетентностей:

Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.

Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів..

Здатність до організації ділової комунікації.

Програмні результати навчання:

Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

Використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Особиста соціальна, емоційна компетентність перекладача.

Роль емоційної культури в процесі підготовки та подальшої професійної діяльності перекладача. Психо-ментальні складники, креативність. Мовна компетентність (мовленнева, текстотворча, стилістична). Соціально-комунікативна компетентність, міжкультурна компетентність, трансляторна компетентність, пошуково-технологічна компетентність.

Тема 2. Професійно важливі якості усного перекладача.

Психофізіологічний компонент. Любов до мови. Уміння писати. Уміння слухати. Увага до деталей. Знання культури. Технологічні навички. Дослідницькі навички. Уміння побудувати гнучкий графік роботи. Уміння концентруватись. Пунктуальність, організованість, пам'ять, увага, зосередженість, посидючість, скрупульозність.

Тема 3. Функціонування робочої пам'яті перекладача.

Когнітивний механізм сприйняття і розуміння. Генетична пам'ять, прижиттєва пам'ять. Зорова, образна, іконічна пам'ять. Довготривала і короткотривала пам'ять. Лінгвістична пам'ять. Мнемотехніки. Ментальний лексикон і концептуальна система.

Тема 4. Психологічні труднощі під час усного перекладу та шляхи їх подолання.

Творчого потенціалу особистості перекладача як психологічний чинник процесу перекладу. Стрес-фактори когнітивного механізму під час перекладу. Актуалізація знань як контрзахід у протистоянні стресфакторам. Міжмовна інтерференція та засоби її нівелювання.

Тема 5. Психолінгвістична характеристика перекладу як виду мовленнєвої діяльності.

Переклад як складний процес, з багаторівневим аналізом семантичних полів, синтаксичних структур, культурних відмінностей носіїв двох мов, задіяних у мовленнєвій інтеракції. Когнітивно-інтерпретаційні та комунікативно-продукційні універсалії. Детерміновані, прескриптивні та емпіричні універсалії. Розумовий стан перекладача, як відбиток світогляду та психологічної складової.

Тема 6. Психолінгвістичні особливості перекладу семантичних одиниць.

Лексико-семантичне поле. Риси національно-мовної культури в лексиці. Семантичні закономірності, як одна із складових психічних процесів та свідомості людини. Структурно-семантичний розрив між мовою оригіналу та мовою перекладу.

Тема 7. Психолінгвістичні механізми у реалізації перекладацької діяльності.

Міжмовна комунікація як мовленнєво-мисленнєва діяльність перекладача. Характеристика тексту перекладу та його адекватності оригіналу та мовно-культурним традиціям – психолінгвістичний показник результату перекладацької діяльності. Аналіз механізмів і значення певних структур мозку в процесі мовленнєвої діяльності та перекладу.

Тема 8. Актуальні проблеми психолінгвістики у сфері перекладу.

Жанрові проблеми перекладу. переклад наукових текстів та відтворення термінології. Художні тексти, як перекладацька проблема. Безеквівалентна лексика та її переклад. Культурологічний аспект перекладу.

Методи викладання, навчання:

Проблемні лекції.

Практичні заняття: виконання практичних завдань.

Виконання індивідуального завдання: реферат, есе, доповідь, презентація.
Самостійне опрацювання окремих запитань курсу, виконання завдань самостійної роботи.

Форми контролю успішності навчання:

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни включають: поточний контроль, виконання індивідуальних завдань, проміжний контроль (тестування з тем курсу), підсумковий контроль.

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так і самостійної роботи студентів та може проводитися в таких формах:

- перевірка підготовлених виступів, доповідей;
- перевірка виконання практичних завдань;
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на аудиторних заняттях;
- перевірка виконання завдань СРС.
- перевірка виконаних презентацій

Контроль виконання *індивідуального* завдання здійснюється у формі перевірки і захисту реферату або презентації.

При проведенні електронного тестування для контролю засвоєння тем використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання СУРА для перевірки знань студентів.

Формою *підсумкового контролю* з навчальної дисципліни «Психолінгвістичні теорії мовної комунікації» є **залік**.

Рекомендовані джерела:

1. Засекін С.В., Засекіна Л.В. . Вступ до психолінгвістики: навч. посіб. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2002. 168с.
URL: <https://core.ac.uk/reader/153576030>
2. Іваницька М. Формування особистості перекладача: компетентнісний підхід / *Psycholinguistics*. 2019, №26(2). С. 135–156.
URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/3486/ea062a402f4a501a4e98b61fdd757f29af26.pdf>
3. Карачова Д.В., Притиченко Г.В. Переклад, як об'єкт психолінгвістичного дослідження/ *Молодий вчений*. 2021. № 4 (92).
URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/526/511>
4. Лебедева Л.Е., Кустовська І. М. Особливості застосування механізмів психолінгвістичної моделі у процесі перекладу/ *Вісник науки та освіти*. 2023. №3(9). С 446-429.
URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/issue/view/134>
5. Прокопенко А. В. Рава В. М. Кореляція когнітивних процесів та робочої пам'яті перекладача / *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*: серія: Філологія. Соціальні комунікації. Київ, 2020. С.65-70.
URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/4_2020/part_3/14.pdf
[Guanghua Qiu.](#)
6. Towards the effects of translators' emotional intelligence and anxiety on their translation quality/ *Heliyon*. 2023. №9.
URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023064848>

Система оцінювання результатів навчання:

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка (залік) виставляється на підставі суми накопичених балів студентом, отриманих у ході поточного контролю, виконання індивідуального завдання.

Схема розподілу балів:

70 балів

(поточний контроль)

30 балів

(контроль виконання індивідуального завдання)

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

45 балів

(поточний контроль)

15 балів

(контроль виконання індивідуального завдання)

Накопичування балів з навчальної дисципліни під час *поточного* контролю відбувається під час оцінювання таких видів робіт:

- 1) Доповіді, виступи, участь в дискусіях і обговоренні на семінарських заняттях;
- 2) Усне опитування;
- 3) Виконання практичних завдань;
- 4) Проходження проміжного контролю - тестування в електронній формі з засвоєння тем курсу;
- 5) Письмові роботи з засвоєння тем курсу;
- 6) Виконання завдань СРС.

Кожний вид поточної навчальної роботи студента оцінюються за 5-бальною шкалою.

Загальна семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту(роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порухеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності студенти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика Студенти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком студента є перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Психолінгвістичні теорії мовної комунікації».

Політика щодо пропусків занять

Студенти мають відвідувати лекційні й практичні заняття. Відсутність студента на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку студентів і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Студенти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Студент, який невиконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо студент не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Силабус затверджено на засіданні кафедри теорії і практики перекладу та іноземних мов, протокол № 9 від 19.06.2024.

Завідувачка кафедри

Світлана КУПРИКОВА